

Sygn. akt I ACz 1864/16

POSTANOWIENIE

Dnia 3 listopada 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Wojciech Kościołek

Sędziowie: SSA Józef Wąsik

SSA Jerzy Bess (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 2016 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku E. J. i Z. J.

przeciwko M. P.

o udzielenie zabezpieczenia przed wszczęciem powództwa

na skutek zażalenia obowiązanego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 21 czerwca 2016 roku, sygn. akt I Co 248/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Jerzy Bess SSA Wojciech Kościołek SSA Józef Wąsik

Sygn. akt I ACz 1864/16

UZASADNIENIE

Uprawnieni E. J. i Z. J. złożyli wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia ze skargi pauliańskiej przeciwko M. P. poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości obowiązanego M. P., położonej w N., składającej się z działek oznaczonych numerem ewidencyjnym (...) oraz (...) o powierzchni łącznej 0,0439 ha zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinny, objętej księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w W. VII Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. o nr (...) oraz nakazanie Sądowi Rejonowemu w W. VII Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. ujawnienia ostrzeżenia o zakazie zbywania wyżej opisanej nieruchomości we wskazanej księdze wieczystej, tj. (...), a także nakazanie Sądowi Rejonowemu w W. VII Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. wpisanie stosownego ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu we wskazanej księdze wieczystej, tj. (...). Jednocześnie uprawnieni wniesli o zasądzenie na ich rzecz solidarnie zwrotu kosztów postępowania zabezpieczającego, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uprawnieni wskazali, że pozew o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną dotyczyć będzie umowy sprzedaży w formie aktu notarialnego z dnia 19 listopada 2014 r., na mocy której M. P. nabył od synowej E. P. nieruchomość położoną w N., składającą się z działek oznaczonych numerem ewidencyjnym (...) oraz (...) o powierzchni łącznej 0,0439 ha, zabudowaną budynkiem mieszkalnym jednorodzinny, objętą księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w W. VII Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. o nr (...).

W zakresie wierzytelności, która ma podlegać ochronie w zakresie przyszłego roszczenia ze skargi pauliańskiej, uprawnieni podali, że zawarli z E. P. (dłużnik) umowę przedwstępną w formie aktu notarialnego, której przedmiotem była sprzedaż nieruchomości, która miała w przyszłości powstać z wyodrębnienia wskazanych w umowie działek. Na skutek jednak nielojalnego działania dłużniczki, m.in. dokonania podziału nieruchomości w sposób sprzeczny z umową, powodowie złożyli oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli pod wpływem błędu, zaś z ostrożności - oświadczenie o odstąpieniu od przedmiotowej umowy, jednocześnie domagając się zapłaty kwoty 300.000 zł. Na kanwie powyższego stanu faktycznego toczy się między uprawnionymi a dłużniczką E. P. w Sądzie Okręgowym w Krakowie sprawa o zapłatę, sygn. akt I C 2231/14. Wydany w tym postępowaniu prawomocnym postanowieniem z dnia 3 listopada 2014 roku Sąd Okręgowy w Krakowie udzielił zabezpieczenia roszczenia pieniężnego uprawnionych poprzez ustanowienie na należącej do E. P. ww. nieruchomości hipoteki przymusowej do kwoty 310.000,00 zł (sygn. akt I Co 420/14). Dalej postanowieniem tego Sądu z dnia 26 lutego 2015 roku udzielono powodom E. J. i Z. J. zabezpieczenia roszczenia o zapłatę kwoty 448.928 zł poprzez zajęcie pozwanej E. P. kwoty 310.000 zł (sygn. akt I C 2231/14).

Uprawnieni podali dalej, że dłużniczka po wydaniu ww. postanowienia o zabezpieczeniu z dnia 3 listopada 2014 roku i jego doręczeniu, zbyła nieruchomość będącą przedmiotem sporu osobie trzeciej – teściowi M. P. (obowiązanemu) z pokrzywdzeniem wierzycieli (uprawnionych). Uprawnieni wskazali, iż przedmiotowa nieruchomość wyczerpuje cały majątek E. P. i po jej zbyciu nie posiada żadnych innych nieruchomości czy wartościowych przedmiotów majątkowych. Nadto uprawnieni zaznaczyli, iż wpis do księgi wieczystej prowadzonej dla wskazanej nieruchomości został dokonany zanim uprawnieni złożyli wniosek o ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości należącej uprzednio do E. P. w wykonaniu postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 3 listopada 2014 roku. Z dotychczasowego przebiegu sprawy, uprawnieni wywodzą, iż dłużniczka E. P. podejmuje kolejne działania mające na celu uniknięcie zapłaty wobec E. i Z. J. oraz udaremnienie egzekucji, w szczególności poprzez pozorne zbycie przedmiotowej nieruchomości teściowi – M. P.. Poza tym uprawnieni podali, że cały majątek wspólny małżeński przeszedł na jej męża, zaś sama E. P. zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej.

W opinii uprawnionych pozorność czynności prawnej zawartej pomiędzy E. P. a M. P. potwierdza okoliczność, iż przedmiotowa nieruchomość jest wystawiona na sprzedaż. Co więcej, jak ustalili uprawnieni, cena sprzedaży nieruchomości M. P. wynosiła 55.000 zł, co w świetle rynkowej wartości tej nieruchomości, potwierdza zasadność roszczenia uprawnionych. Nadto, jak podali uprawnieni, zabezpieczenia udzielonego postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 26 lutego 2015 roku nie mogą skutecznie wykonać, gdyż E. P. nie posiada odpowiedniej gotówki oraz nie uzyskała ceny ze sprzedaży nieruchomości.

Uprawdopodobniając interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia uprawnieni podali, że brak zabezpieczenia mógłby unicestwić dochodzenie należności przez uprawnionych względem E. P., albowiem nie posiada ona rzeczywistego ekwiwalentu pieniężnego ze sprzedaży nieruchomości. Nadto planowana jest dalsza sprzedaż przedmiotowej nieruchomości. W ocenie uprawnionych wskutek zawartej umowy sprzedaży z teściem wyzbyła się ostatniego składnika majątkowego, z którego mogła być prowadzona skuteczna egzekucja. Biorąc pod uwagę okres zawarcia umowy sprzedaży mniemać należy, iż dłużniczka świadomie wyzbywa się posiadanego majątku. Poza tym dłużniczka zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu, co oznacza utratę źródła dochodów. Pomiedzy dłużniczką a jej mężem brak wspólności majątkowej małżeńskiej. Charakter oraz sekwencja czynności podjętych przez dłużniczkę wskazuje – zdaniem uprawnionych - na jej działanie z premedytacją w celu uniknięcia obowiązku zwrotu pieniędzy uprawnionym. Również istnieje obawa, że M. P. sprzeda nieruchomość, a tym samym uprawnieni nie będą mogli skutecznie dochodzić swych roszczeń w postępowaniu egzekucyjnym.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w Krakowie:

I. udzielił zabezpieczenia roszczenia przysługującego uprawnionym E. J. i Z. J. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do nich umowę sprzedaży nieruchomości zawartą w dniu 19 listopada 2014 r. przed notariuszem M. D., pomiędzy E. P. a M. P. objętą aktem notarialnym Rep. (...), przeciwko obowiązanemu M. P. poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości obowiązanego M. P., położonej w N., składającej się z działek oznaczonych numerami

ewidencyjnymi (...) oraz (...)o powierzchni łącznej 0,0439 ha zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinny, objętej księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w W.VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. o nr (...) oraz nakazanie Sądowi Rejonowemu w(...)VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. ujawnienia ostrzeżenia o zakazie zbywania wyżej opisanej nieruchomości we wskazanej księdze wieczystej, tj. (...),

II. oddalił wniosek o udzielenie zabezpieczenia w pozostałym zakresie;

III. oddalił wniosek w części dotyczącej zwrotu kosztów postępowania zabezpieczającego,

IV. wyznaczył uprawnionym E. J. i Z. J. termin 14 dni biegnący od daty doręczenia niniejszego postanowienia na wytoczenie powództwa przeciwko M. P. o uznanie za bezskuteczną w stosunku do nich umowę sprzedaży nieruchomości składającej się z działek oznaczonych numerami ewidencyjnymi(...)oraz (...)o powierzchni łącznej 0,0439 ha zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinny, objętej księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w W. VII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w N. o nr (...) zawartą w dniu 19 listopada 2014 r. przed notariuszem M. D., pomiędzy E. P. a M. P. do nr Rep.(...), pod rygorem upadku zabezpieczenia.

W uzasadnieniu przedmiotowego orzeczenia Sąd Okręgowy podał, że w jego ocenie wniosek uprawnionych o zabezpieczenie roszczenia zasługuje na uwzględnienie. Roszczenie uprawnionych wobec obowiązanej zostało - zdaniem Sądu Okręgowego - uprawdopodobnione w dostateczny sposób, bowiem za prawdopodobieństwo jego istnienia wskazują dołączone do wniosku dokumenty w postaci wypisu z księgi wieczystej nr (...), z którego wynika fakt zbycia nieruchomości przez E. P. na rzecz teścia M. P., jak również odpisy powoływanych we wniosku postanowień Sądu Okręgowego w przedmiocie uprzednio udzielonych zabezpieczeń roszczeń uprawnionych wobec E. P.. W świetle przywołanych okoliczności sprawy oraz przedłożonych dokumentów uprawnieni w ocenie Sądu I instancji uprawdopodobnili roszczenie żądania uznania czynności prawnej za bezskuteczną przeciwko obowiązanej uregulowanej na gruncie art. 527 i następnym k.c.

Jak podał dalej Sąd Okręgowy, również istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia w przedmiotowej sprawie zostało uprawdopodobnione w sposób prawidłowy, gdyż uprawnieni dołączyli do wniosku odpisy z (...) dotyczące obowiązanej i jej męża, z których wynika, że obowiązana zakończyła swoją działalność gospodarczą w dniu 26 listopada 2014 roku i nie pozostaje z małżonkiem B. P. w ustroju małżeńskiej wspólności majątkowej, jak również wydruki ze strony portalu internetowego, na którym zaoferowano do sprzedaży dom znajdujący się na przedmiotowej nieruchomości wraz z korespondencją e-mail ws. możliwości jego sprzedaży, co potwierdza twierdzenia zawarte w uzasadnieniu wniosku. Wszystkie te okoliczności dają, zdaniem Sądu Okręgowego, podstawę by przypuszczać, że nieruchomość może zostać zbyta, co oznacza, że w razie nieudzielenia zabezpieczenia, i tym samym stworzenia ewentualnej możliwości wyzbycia się własności przedmiotowej nieruchomości przez obowiązanego, w przypadku wydania korzystnego dla uprawnionych rozstrzygnięcia, jego wykonanie będzie znacznie utrudnione lub nawet uniemożliwione.

Sąd Okręgowy oddalił jednocześnie wniosek uprawnionych o nakazanie Sądowi Rejonowemu w W. wpisania stosownego ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu, z uwagi na okoliczność, iż wniosek o udzielenie zabezpieczenia został złożony przed wszczęciem postępowania, tym samym wniosek uprawnionych jest bezprzedmiotowy na tym etapie postępowania.

Przedmiotowe postanowienie w zakresie uwzględniającym wniosek o udzielenie zabezpieczenia zaskarżył zażaleniem obowiązany, zarzucając mu naruszenie prawa procesowego, a to art. 730¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 527 k.c. oraz art. 736 § 1 pkt 2 k.p.c., poprzez udzielenie zabezpieczenia roszczenia ze skargi pauliańskiej pomimo braku uprawdopodobnienia wszystkich przesłanek skuteczności tej skargi określonych art. 527 k.c.

Na podstawie tak ujętego zarzutu obowiązany wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zakresie uwzględniającym wniosek o udzielenie zabezpieczenia.

W uzasadnieniu zażalenia obowiązano podał, że roszczenie wnioskodawców wobec E. P. pozostaje roszczeniem spornym, a sprawa o zapłatę nie zakończyła się nawet w pierwszej instancji – uprawnieni nie dysponują zatem żadnym orzeczeniem sądu ani innym dokumentem wskazującym na istnienie dochodzonego przez nich roszczenia. Dalej obowiązano wskazał, że uprawnieni nie uprawdopodobnili przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela, tzn. nie uprawdopodobnili, by E. P. stała się w wyniku sprzedaży nieruchomości niewypłacalna lub niewypłacalna w stopniu wyższym aniżeli wcześniej. Jak podał żalący, dłużniczka roszczenie uprawnionych uważa za bezzasadne i właśnie z tego powodu, a nie z powodu sytuacji majątkowej, uchyla się od zapłaty żądanej przez nich kwoty. Zdaniem obowiązanego, uprawnieni nie wykazali też przesłanki działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela – obowiązano wskazał, że postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane w sprawie I Co 420/14 odebrał mąż dłużniczki E. P., który przekazał jej przedmiotowe orzeczenie już po zawarciu umowy sprzedaży z dnia 19 listopada 2014 roku. W dniu zawarcia umowy - jak podał obowiązano - E. P. nie wiedziała zatem nawet o fakcie wytoczenia powództwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 730¹ § 1 k.p.c., udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Wedle natomiast art. 730¹ § 2 k.p.c., interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Co do zasady roszczenie można uznać za uprawdopodobnione, gdy bez szczegółowej analizy wszystkich aspektów faktycznych i prawnych sprawy można na pierwszy rzut oka stwierdzić, że przysługuje ono wnioskodawcy - w świetle przytoczonych przez niego twierdzeń faktycznych, potwierdzonych przedstawionymi dowodami bądź innymi środkami. Uprawdopodobnienie dotyczy zarówno podstaw faktycznych roszczenia, jak i jego podstawy prawnej – dochodzone roszczenie musi więc *prima facie* znajdować podstawę normatywną. Podkreślić również należy, że zgodnie z art. 243 k.p.c., zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. W postępowaniu zabezpieczającym panuje więc złagodzony rygor dowodowy - uprawdopodobnienie roszczenia nie może być zrównywane z jego udowodnieniem. Nie jest więc tak, że dla udzielenia zabezpieczenia roszczenie ma być uzasadnione w sposób oczywisty, a tym bardziej, że ma być wykazane. Postępowanie zabezpieczające nie jest natomiast miejscem na roztrząsanie podstaw samego roszczenia – co do zasady zaś sąd w postępowaniu tym nie prowadzi postępowania dowodowego, lecz na podstawie zgromadzonych w aktach materiałów ocenia, czy roszczenie jest na tyle prawdopodobne, że należy zabezpieczyć przyszłe wykonanie mogącego ewentualnie zapaść orzeczenia korzystnego dla powoda.

Jeżeli powód opiera swoje żądanie na art. 527 k.c., co do zasady winien dla uzyskania jego zabezpieczenia uprawdopodobnić przesłanki wymienione w tym przepisie, tj. uprawdopodobnić, że: 1) posiada wierzytelność wobec dłużnika, 2) dłużnik dokonując danej czynności prawnej działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, 3) w wyniku tej czynności prawnej dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności i 4) osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć – przy czym, stosownie do art. 527 § 3 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Słuszność ma Sąd Okręgowy wskazując na to, że na podstawie twierdzeń uprawnionych i przedłożonych przez nich dokumentów można uznać za uprawdopodobnione wszystkie wskazane wyżej przesłanki. Po pierwsze okoliczność, że wierzytelność uprawnionych jest sporna i na chwilę obecną nie jest stwierdzona tytułem egzekucyjnym, nie stanowi negatywnej przesłanki dochodzenia roszczenia ze skargi pauliańskiej. Udowodnienie przysługiwania powodowi wierzytelności będzie konieczne dopiero w chwili wydawania wyroku – nie jest natomiast wymagane na potrzeby zabezpieczenia roszczenia pauliańskiego. Uprawnieni przedstawili odpisy postanowień o udzieleniu zabezpieczenia

zapadłe na postępowaniu z ich powództwa przeciwko dłużnicze, przedstawiając szczegółowo okoliczności faktyczne stanowiące kanwę tego powództwa. Uprawnieni wskazali również, że zbyta na rzecz obowiązanego (teścia) nieruchomości stanowiła jedyny majątek dłużniczki – podkreślając, że kwestionowana czynność prawna zbiegła się czasowo z otrzymaniem przez dłużniczkę postanowienia o zabezpieczeniu ich roszczenia poprzez ustanowienie na tej nieruchomości hipoteki przymusowej, oraz że dłużniczka zaprzestała prowadzenia wówczas działalności gospodarczej (co wykazali wypisem z (...)). Przyjąć więc również trzeba za uprawdopodobnione, że dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, oraz że w wyniku kwestionowanej czynności prawnej stała się niewypłacalna. Wniosku tego nie mogą podważyć argumenty zażalenia na temat późniejszego przekazania E. P. odpisu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia (na tę okoliczność załący nie powołuje żadnych środków dowodowych, uprawnieni wskazują zaś, że od daty odbioru przedmiotowego orzeczenia do daty sprzedaży nieruchomości upłynęło 5 dni), jak również niczym nie poparte twierdzenia obowiązanego na temat posiadania środków finansowych pozwalających jej spełnić zobowiązanie wobec uprawnionych w razie ewentualnego niekorzystnego dla niej rozstrzygnięcia. Biorąc zaś pod uwagę, że obowiązanym jest teściem dłużniczki E. P., zachodzi w ocenie Sądu Apelacyjnego domniemanie, o którym mowa w art. 527 § 3 k.c., którego załący w żaden sposób nie podważa. Wszystkie te okoliczności sprawiają, iż wniosek Sądu Okręgowego o uprawdopodobnieniu roszczenia uprawnionych można uznać za w pełni zasadny.

Obowiązany nie kwestionuje nadto w żaden sposób wniosku Sądu I instancji o istnieniu interesu prawnego uprawnionych w zabezpieczeniu, na marginesie więc jedynie dodać można, że zgodzić się należy z Sądem I instancji co do tego, że istnieje realna obawa dalszego skutecznego przeniesienia własności nieruchomości (vide oferta sprzedaży w sieci internet), co może doprowadzić do uniemożliwienia wykonania ewentualnie zapadłego korzystnego dla powoda orzeczenia. Wobec powyższego należało oddalić zażalenie, co Sąd Apelacyjny uczynił na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSA Jerzy Bess SSA Wojciech Kościółek SSA Józef Wąsik